

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre . . . 6 korona.
Egyes szám ára 4 fillér.

MÉGBEJELNIK HETENKÉNT EGYSZER:
szombaton és egyes rendki-
vüli alkalmakkor.

A VÁROS

SZERKESZTŐSÉG:
Városi közlevéltár (városház,
földszint 7. sz. Ide küldendők
a kéziratok)

KIADÓHIVATAL:
Városi könyvnyomda-vállalat
irodája. Ide küldendők
az előfizetési díjak és hirde-
tések.

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Főszerkesztő: VECSEY IMRE. ♦♦ Felelős szerkesztő: KONCZ ÁKOS.

Kiadótulajdonos: A VÁROSI KÖNYVNYOMDA-VÁLLALAT.

A Hortobágy hasznosítása.

Lapunk megindulása óta folytonosan harcolt a toll fegyverével a Hortobágy hasznosítása érdekében, mert meggyőződéssé kövült bennünk az a gondolat, hogy jövedelmezőbbé kell tenni ama kiaknázatlan pusztarészeket, melyek ma igen csekély jövedelmet hoznak. Nemcsak országos nemzetgazdasági szempontból szükséges ezen eddig heverő pusztarészek eke alá vonása, hanem városgazdasági okból is, mert városunk évről-évre emelkedő kiadásaival szemben meg kell nyitnunk mindama jövedelmi forrásokat, melyek eddig igen csöndesen csörgedeztek.

Évek óta foglalkozik városunk Tanácsa, szakbizottságai és törvényhatósági bizottsági közgyűlésünk a Hortobágy hasznosításának kérdésével. A hasznosításra több javaslat érkezett be, melyeket annak idején lapunkban közöltünk és mindegyiket érdeme szerint méltattunk, közben tárgyalás indult meg a földmivelésügyi kormány és a város között a legelő egyrészének mesterséges öntözésére, mely azonban még nincs befejezve.

Most egy új javaslat, illetve ajánlat fekszik előttünk, melyet egész terjedelmében bemutatunk olvasóinknak. Az ajánlatot Kubik Gyula adta be városunk Tanácsához tárgyalás végett.

Az ajánlat így hangzik:

Nagyságos Polgármester Ur!

A statisztika bizonyítja, de különben is köztudomású tény, hogy a Hortobágy-pusztta állatállománya a Tiszaszabályozás befejezése óta — fokozatosan a mai napig — régi állományának egy harmadára szállott alá. A Tisza szabályozása megszüntette a hortobágyi legelőnek az árvizekkel való koronkénti elborítását s ezzel elvonta a földtől a Tisza iszapjában rejlő termékenyítő erőt, úgy, hogy e földek fokról-fokra szárazabbakká és sivárabbakká váltak. A hortobágyi legelő gazdasági értékének ez a fokozatos hanyatlása érzékenyen és hátrányosan befolyásolván Debreczen várospolgárainak mezőgazdasági tevékenységét, az utolsó évtizedben mindinkább érezhetővé vált annak szüksége és megerősödött az a törekvés, hogy a Hortobágy-pusztta mesterséges öntözés útján helyeztessék vissza abba az állapotba, amely alkalmas volt a múltban arra, hogy Debreczen város polgársága által üzött marhatenyésztést és nevelést, hazánk határait tulszárnyaló hirre emelje.

E törekvésnek és a gazdasági szükségességnek felismerése, vagyis a Hortobágy-nak, mint legelőnek értékesítése, belterjesebben való kihasználása, egyszóval a szabad kir. város, valamint polgárai számára jövedelmezővé tétele eredményezte a hasznosításra irányuló értékes javaslatok

között azt a nagyszabású és kiváló tervet, amelyet a debreczeni m. kir. kulturmérnökség ugyanannyi buzgalommal és fáradhatatlan szorgalommal, mint kiváló szaktudással a Hortobágy-pusztán létesítendő öntözőcsatornákról készített.

Miután úgy tudom, hogy ezen tervezés alapját az a föltevés képezte, hogy ez öntözőcsatornák és öntözőművek építési költségei Debreczen város közönségének vagyonából fedeztessenek, a kulturmérnökség — 15 évvel ezelőtt — számítva az akkori alacsony munkabérekre, továbbá a műtárgyakat csupán faconstruktíóval tervezve s általában a befektetendő tőke megszorítására irányuló törekvéssel oly terveket készített, melyeknek megvalósítása csupán circa két és félmillió korona tőke beruházását igényelte volna, így akarván megkönnyebbiteni és lehetővé tenni a tervezett műnek létesítését.

A kulturmérnökség által készített ezen tervek alapján e megépítendő csatornázási mű alkalmas lenne arra, hogy a legelők öntözési céljaira négy és fél köbméteres másodpercenkénti vizsugár szállíthatassék. Ez a mennyiség, circa 30,000 kat. holdat véve alapul, átlag napi 2 mm. csapadéknak felel meg. Kétségtelen, hogy ez a csapadék-mennyiség a legelők *nedvesítésére* elegendő.

Kétségtelennek tartom azonban azt is, hogy ha a legelők *állandó nedvesítése* útján azok termése fokoztatik anélkül, hogy gondoskodás történék a földek trágyázásáról, vagyis a *termőképességnek fentartásáról, sőt növeléséről*, úgy mihamarább, minden bizonnyal azonban 10—15 év alatt bekövetkezend az az állapot, mikor a földek, épen az állandó nedvesítés által elért forcirozott termés következtében termőképességüket vagy egészen, mindenesetre azonban tetemes részben elvesztik, úgy, hogy aránylag rövid időn belül a földek még annyi füvet sem fognak teremni, mint amennyit teremnek most, amikor azoknak öntözéséről gondoskodás nem történik ugyan, de másrésről nem történik olyasmi, ami az erőltetett termelés következtében a földek termőképességét mesterségesen fokozná.

Ezek az elvitathatatlan tények vezettek engem arra a gondolatra, hogy a Hortobágy-pusztára vonatkozólag oly öntözési terveket készitsek, amelyeknek megvalósítása esetén a legelőknak nemcsak rendszeres nedvesítése és ennek révén termése, hanem ezenfelül a földek termőképességének fentartása, sőt emelése is biztosíthatassék.

A földek *termőképességének* fentartására és emelésére — az öntözési csatornákkal kapcsolatban — önkénytelenül kínálkozik racionális megoldásként az, hogy a Tiszának vize, annak rendkívül termőképes iszapjával együtt koron-

ként a földek egyik vagy másik részére nagy mennyiségben vezettessék, hogy a megfelelő mennyiségű termékeny iszapnak lerakódása által a földek termőképessége állandósíttassék, sőt emeltessék.

Ezzel az eljárással eléretnék — mesterséges uton — egyenletesen és céltudatosan az az eredmény, amelyet hajdan — természetes uton — a Tisza az ő koronkénti áradásaival a Hortobágy-pusztá egyik-másik részén előidézett.

A kulturmérnökség terveinek, valamint a felmerült egyéb javaslatok és gyakorlati tapasztalatoknak felhasználásával számításokat eszközöltem, melyek azt eredményezték, hogy abban az esetben, ha a csatornázás általában a vízszállítási berendezések oly tervek alapján hajtathatók végre, melyek lehetővé tennék azt, hogy a kulturmérnökség által tervbe vett négy és fél köbméteres másodpercenkénti vizsugár helyett koronként circa tizenöt köbméteres másodpercenkénti vizsugár szállíttassék, úgy a legelők állandó nedvesítésén felül a földek termőképességének fentartása, sőt fokozása is teljes mértékben elérhető leend. A circa 15 köbméteres másodpercenkénti vizsugár szállításának esetében ugyanis, ha ez az öntözhető földeknek egyik évben csak egyik felére, másik évben viszont másik felére alkalmazhatnák, úgy ilyen nagyobb mennyiségű víznek szállítására, csak 20 egymást követő napot számítva, körülbelül 15,000 kat. holdnyi terület, 280 mm. magasságú iszapos vízréteggel volna befedhető, ami teljesen elegendő mennyiség ahhoz, hogy az abban foglalt iszapmennyiség a földet kellőképpen megrágyázza.

Egy ilyen nagyobbmértű csatornázási tervnek megvalósítása azonban, a megváltozott munkabérekre, az állandó jellegű, betonból, kőből és vasból építendő műtárgyak tetemesen magasabb előállítási árára és az alapítás nehézségeire stb. való tekintettel, számításaim szerint, körülbelül 6 millió koronányi tőkének befektetését igényelné.

Miután pedig még a kulturmérnökség által kidolgozott terv sem valósított meg és most is csak egy kísérlet tervezetik, holott Olaszországban már három millió, Franciaországban pedig négy millió katasztrális hold áll állandó öntözés alatt és így az öntözés terén az eredményeket kísérletezés útján megállapítani ma már régen idejét multá, azt hiszem, hogy a város nem szándékozik a kulturmérnökség terveinél nagyobb horderejű — circa 6 millió korona tőkét igénylő — csatornázási terv megvalósításával járó kockázatot viselni s főképen nincs szándékában egy ilyen nagyszabású öntözési műnek nehéz és komplikált üzemeltetésére s adminisztrációjára berendezkedni.

Ezért oly javaslattal járulok a tekintetes törvényhatósági közgyűlés elé, amely terv megvalósítását a város és polgárainak minden megterhelése nélkül, de a szab. kir. város eddigi jogainak és polgárainak nyújtott kedvezmények teljes épségben tartása mellett, sőt azoknak fokozottabb mértékben való értékesítésével, ezeken felül pedig a szab. kir. város eddigi jövedelmeinek emelésével, magánvállalkozás útján lesz hivatva biztosítani.

Én hajlandó vagyok ugyanis az általam fentebb jelzett nagyobb méretű tervet megvalósítani és e célból bátorodom a következő ajánlatot tenni:

Ha Debreczen szab. királyi város nekem a circa 42,000 kat. holdat tevő Hortobágy-pusztá használatát legeltetés és gazdasági értékesítés és művelés céljaira 50 évre átengedi, továbbá a városi polgárok tulajdonát képező és a hortobágyi legelőket mindenkor igénybe veendő marhaállományt, illetőleg a legelőbért az alábbi 7-ik pont-

ban körvonalozott elvek szerint állapítja meg és e béreket a polgároktól beszedi és ezen legelőbérből — ugyancsak a 7-ik pont szerint — engem illető részt nekem kiszolgáltatja, végül megengedi, hogy az esetben, ha a polgárok valamely év december 31-ig a következő évre 30,000 darab számos marhánál kevesebbet jelentenének be legelőre, úgy jogositva leszek a 30,000 darabból hiányzó számos marhamennyiséget idegen marhákkal pótolni és ezek tulajdonosaitól alku szerint megállapítandó legelőbért szedni, úgy én magamat a következőkre kötelezem:

1. Kötelezem magam a circa 42,000 kat. holdat tevő Hortobágy-pusztát — a szab. királyi város és polgárainak minden hozzájárulása és megterhelése nélkül — a Tiszából vezetendő öntözőcsatornákkal s oly mérvű vízszállítási művekkel ellátni, melyek 30,000 darab marha legeltetése céljából alkalmasak lesznek arra, hogy ezen pusztának alacsonyabb fekvésű, circa 25—30,000 kat. holdnyi területe hat hónapon át — tavasztól őszig — 4-5 km. másodpercenkénti vizsugár szállítása által öntöztessek és ezenfelül a földek termőképességének emelése céljából ezen földekre, a racionális gazdálkodásnak megfelelő beosztással, az árvizből koronként circa 15 köbméter másodpercenkénti vizsugár szállíttassék.

2. A Hortobágy új gazdasági beosztása a szab. kir. város küldöttjei kívánalmának figyelembe vétele mellett megállapítván, az 1. pontban említett öntözési mű a földművelésügyi m. kir. miniszterium által elbírálandó és jóváhagyandó tervek és kiviteli módok szerint lesz megépítendő és annak üzemképessége, az elérendő cél szem előtt tartásával, a földművelésügyi m. kir. miniszterium által megtartandó felülvizsgálat útján lesz megállapítandó.

3. Kötelezem magam s utódaimat az öntözési művet a szab. kir. város és polgárainak megterhelése nélkül 50 éven át üzemben tartani és 50 év elteltével az egész művet minden ellenszolgáltatás nélkül — jó karban és tehermentesen — a szab. kir. város korlátlan tulajdonába áthocsátani.

4. Kötelezem magam arra, hogy a hortobágyi legelőre a szab. kir. város által adók, illetékek, Tisza-szabályozási költségek, felügyeleti, kezelési költségek és egyéb a szab. kir. város költségvetésében szereplő, a hortobágyi legelők címén eddig kiadott évi 160,000 koronányi összeget kitévő kiadásokat sajátomból fogom fedezni.

5. Miután a szab. kir. városnak a Hortobágy-pusztából eddig huzott tiszta jövedelme évenként átlag circa 50,000 koronát tett ki, kötelezem magamat arra, hogy a hortobágyi pusztá jövedelme címén a szab. kir. városnak 50 éven át évenként minden körülmények között és minden levonás nélkül évi 100,000, azaz egyszázezer koronát fizetek.

6. Tekintettel arra, hogy a Hortobágy-pusztának egy része okszerű gazdasági művelés alá vonandó, kötelezem magam arra, hogy ezen, a legeltetéstől elvont 12,000 kat. hold területet gazdasági kihasználás alá vonom, a gazdasági épületek és egyéb létesítmények és felszerelések céljaira szükséges körülbelül két millió korona tőkét igénylő beruházásokat — a szab. királyi város minden megterhelése nélkül — sajátomból fokozatosan létesíteni fogom s 50 év leteltével az összes épületeket és egyéb, a mezőgazdaság céljaira szolgáló létesítményeket, minden ellenszolgáltatás nélkül, jókarban és tehermentesen a szab. kir. város korlátlan tulajdonába áthocsátom.

7. A legelőbérnek minden számos marha utáni évi bérösszegét a szab. kir. város illetékes fóruma az alábbiak-

nak tekintetbe vételével állapítja meg s ezen bérösszegek-
ből nekem a következő részesedéseket biztosítja:

a) Miután az eddigi legelőbér számos marhánként és évenként circa 60 napos legeltetésnél körülbelül 12 koronát tett ki, ami évi 180 napos legeltetésnél körülbelül 36 korona évi bérnek felelne meg, a szab. kir. város az évi legelőbért a városi polgárok marháira vonatkozólag számos marhánként az első 10 évben legalább 22 koronában, legfeljebb azonban 36 koronában állapítja meg. A legelőbérnek ezen minimális és maximális határai — tekintettel a pénz csereértéke, fokozatos csökkenésének nemzetgazdasági törvényére — tíz évről tíz évre — 150 koronával emeltetnek, úgy, hogy például a 41-ik évtől az 50-ik évig az évi legelőbér minimális határa 28 korona, maximális határa pedig 42 korona lesz.

b) Az előbbi pont szerint megállapított legelőbérből az első 10 esztendőben 22 kor. — fil.
11-től 20 évig 23 „ 50 „
21-től 30 „ 25 „ — „
31-től 40 „ 26 „ 50 „
41-től 50 „ 28 „ — „

engem fog illetni.

c) A mindenkori legelőbérösszegeből az előbbi b) pontban megállapított — engem illető — öszszegen felüli résznek 70%-a Debreczen sz. kir. városát, 30%-a pedig engem fog illetni.

d) Ha a legelő minősége és termése megengedi, hogy arra 30,000 drb számos marhánál több bocsáttassék legelőre, úgy a többlet utáni egész legelőbérösszegeből 50% a szab. kir. várost, engem hasonlóképen 50% fog megilletni.

e) A pásztorbérek — a juhok legeltetését kivéve — kizárólag engem terhelnek.

8. Kötelezem magam az ezen ajánlatomban foglalt jogok gyakorlására és kötelezettségek elvállalására és teljesítésére megfelelő tőkével rendelkező részvénytársaságot alapítani és arra az ajánlatomban foglalt jogokat és kötelezettségeket átruházni. Kötelezem magam, hogy az alapítandó részvénytársaság kötelezettségeinek biztosítására a szabad kir. városnak megfelelő óvadékot fog nyújtani és hogy a szab. kir. város által mindenkor kiküldendő megbizottak részére a részvénytársaságnak úgy igazgatóságában, mint felügyelőbizottságában két-két hely a részvénytársaság egész tartamára alapszabályszerűleg biztosítva leend.

Fenti ajánlatom megtételénél irányadóul nekem az szolgált, hogy a terv létesítése és ajánlatom elfogadása esetén a részemre kilátásba helyezett — az ajánlatban körvonalozott — évi bevételek ne legyenek magasabbak, mint amennyi a befektetések normális amortizációjára, az üzem fenntartására s a szab. kir. várossal szemben elvállalt összes kötelezettségeim fedezésére lelkiismeretes számítás szerint előreláthatólag feltétlenül szükséges leend. Nem vettem számításba a kockázatot, sőt még az üzleti nyereséget sem. Más oldalról pedig, amidőn a polgárok és a város részére nyújtandó előnyök mérvét állapítottam meg, elmentem azon legtávolabbi határig, amelyen túlmenni a matematika már nem engedett. Minimális számokkal számoltam akkor, amikor a vállalat finansziális szükségletéről volt szó és maximálisakkal akkor, amidőn a polgárok és város előnyei forogtak kérdésben.

Ezekre való tekintettel a tervezett nagy horderejű és nagyméretű műnek létesítése pénzügyileg csak akkor leend lehetséges, ha az állam részéről megfelelő anyagi támogatásban fog részesülni. Erre kellett számítanom és joggal szá-

mitok is, mert tudom, hogy a földmívelési kormányzat a földeknek belterjesebb kihasználása céljából létesítendő öntözőcsatornákat állami támogatásban részesíteni szándékozik s így kétségtelennek tartom azt, hogy nem fogja e támogatást épen attól a vállalatától megvonni, amely annyi ezer gazda és egy nagy város anyagi érdekeit szolgálja és előmozdítani leend hivatott.

Ez irányban szándékozom is a tárgyalásokat a földmívelési kormányzattal megindítani, azonban a magas kormány velem a tárgyalásokat — a dolog természeténél fogva — csak akkor kezdhethet meg, ha a tervezett mű létesítéséhez való valamely jogcimet igazolhatok. E jogcím pedig részemről nem lehet más, mint a mű tervezésére és létesítésére vonatkozó formális előmunkálati engedély és fenti ajánlatomnak a részletes szerződés alapjául való elfogadása. Ezekre nekem a fenti okokból feltétlenül szükségem van.

Ezen ajánlatommal kapcsolatosan tehát tisztelettel kérem a tekintetes törvényhatósági közgyűlést, hogy nekem engedélyt adni méltóztassék arra, hogy ezen csatornázási művek általános és részletes kiviteli terveinek elkészíthetése céljából úgy magam, mint megbizottaim és alkalmazottaim a szükséges felvételeket, lejtmeréseket és adatgyűjtéseket eszközölhessék. Ezen engedély kiadásával egyidejűleg kérem megengedni azt, hogy a tervezési külső munkálatok tartamára a hortobágyi csárdában 12 mérnök részére hajlék és a Mátán 5 pár ló részére istálló és megfelelő díjazás ellenében pedig takarmány adassék.

Tekintettel azonban arra, hogy ezen nagyméretű mű tervezése és kiviteli terveinek elkészítése nagy munkát és tekintélyes tőkét igényel, e munkálatokat — természetesen — csak az esetben fogamatossitanám, ha a tek. törvényhatósági közgyűlés a tervek jóváhagyása esetére fentebbi ajánlatomnak egy részletes szerződés alapjául leendő elfogadása iránt már most nyilatkozni méltóztatnék. Ezen ajánlatomnak elfogadása esetében kötelezem magam az összes terveket két éven belül a Nagyméltóságú földmívelésügyi m. kir. miniszteriumnak jóváhagyás céljából bemutatni.

Végezetül szabadjon pár szóval rámutatnom azokra a gazdasági előnyökre, s szabadjon röviden összegezmem azon bevételi többleteket is, amelyek a tervezett öntözési mű létesítése esetén — szemben a mai állapottal — a város polgárait mint egyéneket s magát a várost, mint jogi személyt megilletni fogják.

A legelőnek rendszeres nedvesítése és koronkénti elárasztása utján megtermékenyítése a legelő termését állandósítja, egyenletessé teszi s függetleníti az időjárás s a klimatikus viszonyok szeszélyeitől. Míg a természetre s az időjárás soha ki nem számítható esélyeire bizott legelő hozamát előre megállapítani lehetetlen s így az ilyen legelőre utalt marhaállomány mennyiségét sem lehet előre meghatározni, addig a rendszeresen nedvesített legelő hozamának egyenletes volta s állandó jellege lehetővé teszi azt, hogy a legelőre utalt marhaállomány mennyisége évekkel előre megállapíttassék s ez alapon az állomány állandósíttassék. A marhaállomány állandósítása az okszerű gazdálkodásnak előfeltétele. A marhaállomány megfelelő legelővel való állandó biztosítása képezi a legelő öntözési műveknek a gazdaságra nézve — talán — legfontosabb előnyét.

De vannak ezenkívül konkrét esetben még más előnyei is.

Az utóbbi időben ugyanis alig 20,000 drb számos marha s átlag 60 napon át kapott legelőt, ami összesen

évi 1.200,000 marhalegelő napot tesz ki. Az öntözési mű létesítése esetén legalább 30,000 drb számos marha 180 napon át fog legelhetni, ami évi 5.400,000 marhalegelő-napnak felel meg. Más szavakkal: az a gazdasági érték, melyet Debreczen sz. kir. város polgárai azon a réven élveztek, hogy a Hortobágyon marháik részére olcsó legelőt kaptak, ez a gazdasági érték a polgárok magán gazdaságában az öntözési művek által meg fog négyszereződni, sőt talán ötszöröződni.

Hogy a polgároknak nyújtandó ez a gazdasági előny pénzértékben összegezve mennyit tesz ki, azt én megállapítani nem tudom. De az a gazda, aki kiszámította magának azt, hogy pénzértékben mennyit képvisel az ő gazdaságában a hortobágyi olcsó legelőnek előnye, az könnyen kiszámíthatja ezen előny pénzbeli értékének négy vagy ötszörösét.

A város közönségének, mint jogi személynek, jövedelmi szaporulatát illetőleg azonban már egyszerűbb a számitás.

1. A szab. kir. városnak a hortobágyi legelőből huzott évi tiszta jövedelme az utóbbi időben 50,000 korona volt. E jövedelemnek kétszerese, vagyis évi 100,000 korona az öntözési mű létesítése esetén — minden körülmények között és fix — biztosítva leend.

2. Ha a szab. kir. város illetékes fóruma az ezen ajánlatom 7-ik a) pontjában meghatározott legelőbérnek minimumát fokozatosan emelve a legelőbért 22 korona helyett például 32 koronában állapítja meg (ami a mai legelőbérnél — viszonylagosan — még mindig alacsonyabb), úgy ennek a 10 korona többletnek a várost illető 70%-a — a 30,000 drb számos marhánál — évi 210,000 korona további tiszta jövedelmi többletet fog eredményezni.

3. Ha pedig a legelők, azoknak nedvesítésén kívül, a rendszeres elárasztás utján termékenyebbé tétetvén, oly állapotba jönnek, hogy azokon nemcsak 30,000, hanem 40,000, sőt ennél is több számos marha kap megfelelő táplálékot, úgy csak 10,000 drb számos marha többletet és évi 32 korona legelőbért véve számitási alapul, az ezen legelőbértöbblet összegből a szab. kir. várost megillető 50%, további évi 160,000 korona tiszta jövedelemmel fogja a szab. kir. város pénztárát gyarapítani.

A városnak e három pontban érintett jövedelmi többlete tehát előreláthatólag évenként legalább (50,000+210,000+160,000) 420,000 koronára fog rugni.

Az évi tetemes jövedelmi többleten felül a város 50 év múlva minden ellenszolgáltatás nélkül egy olyan gazdasági beruházásnak jut korlátlan birtokába, amely circa nyolcz millió korona tőkét fog képviselni; birtokába jut, minden ellenszolgáltatás nélkül, egy circa 10,000 kat. holdas oly mezőgazdaságilag művelt területnek és egy oly öntözőműnek, amelynek létesítésén, berendezésén, üzembehozásán mások fáradoztak, amely berendezésekkel mások bajlódtak, amelyeknek kockázatait mások viselték, amely gazdasági berendezéseknek — bizonyos évekig tartott — gyermekbetegségeinek gyógyítási költségeit mások fizették.

De a városnak a terv létesítéséből eredő előnyei és pénzügyi hasznai, a már vázoltakon felül is fokozhatók az esetben, ha a vizszállítási művek olyképp rendeztetnek be, hogy azok ne csupán a földeknek koronkénti elárasztására s azoknak legeltetés céljából állandó nedvesítésére legyenek alkalmasak, hanem másodpercenkénti 15 köbméteres vízmennyiségnek állandó szállítása révén képesek legyenek a földeknek egy részét oly mérvben öntözni, hogy azokon részben rizsföldek, részben pedig műtrágyázás segélyével gazdag rétek létesíttessenek s ez utóbbiakon

nyert nagymennyiségű szénatermesre való tekintettel jövedelmező tejgazdaságok is berendezhetők legyenek.

A vizszállítási és öntözési műveknek ezen nagyobb-méretű berendezésére s ebből folyólag a földeknek nagyobb s belterjesebb hasznosítására vonatkozólag most még konkrét ajánlatot nem teszek. Ha a szab. kir. város közönsége a belterjesebb gazdálkodásra alkalmas nagyobb mérvű berendezést is kívánatosnak tartaná, úgy ez, az általam most tervbe vett létesítményekből később is bármikor kifejleszhető leend.

Nagyságos Polgármester Ur!

A nyugati államok mezőgazdasági fejlettségének s gazdaközönsége vagyonosodásának egyik titka — az öntöző csatornák. Öntöző csatornákkal felszerelt egy kat. hold földdarabért Olasz- és Franciaországban 500—1000 korona évi bért fizet a bérlő és meggazdagodik az olyan minőségű földön, amely minálunk talán csak birkalegelőszámba mehetne.

A külföldi mezőgazdasági fejlettségnek ettől a perspektívájától még igen távol állunk. De hogy e perspektíva — legalább a távol jövőt illetőleg — megnyiljék előttünk, ideje, hogy az ahhoz vezető uton megtegyük már az első lépést.

A földmívelési kormányzat mezőgazdasági programjának legkimagaslóbb pontja „Termeljünk többet!” A Hortobágyon a többtermelésnek kulcsa az öntözés. Kisebb keretekben, elvéve — kormánytámogatás révén — létesültek ugyan már hazánkban is öntöző csatornák, ezeknek azonban az általános mezőgazdasági életre vonatkoztatva hatálytalan volta igazolja azt, hogy az első lépés, mely csakis egy nagyszabású, az ország gazdasági életére — *példaadás révén is* — kiható mű lehet, még nem tétetett meg. Hogy az első lépés még mindég várat magára, az nem a földmívelésügyi kormány mulasztása, hanem hibája ez a magánvállalkozásnak, amely minálunk a hirtelen és lehetőleg fáradság nélküli meggazdagodás kényelmes útjait járja s nem szeret foglalkozni oly tervekkel, még kevésbé szeret áldozatot hozni oly beruházásokra, melynek hasznát, gyümölcsét csak a gyermekek, vagy talán csak az unokák élvezendik.

Debreczen sz. kir. város geográfiai fekvése, egy termékeny iszappal bíró folyóhoz való közelsége s egy mondhatni parlagon heverő nagy terület ösztönöznek engem arra, hogy a mezőgazdasági fejlettség legmagasabb fokához vezető első lépést, mint mérnök megtenni segítsek. Mert az én vállalkozásom csak segítség lesz az első lépéshez, amelyet nem én, hanem Debreczen sz. kir. város közönsége fog megtenni az által, hogy lehetővé teszi a gazdasági nagy horderejű műnek létesítését.

És ha mindez meg fog valósulni, úgy bizonyos minden igaz magyarnak szívére öszinte öröm fogja eltölteni abban a tudatban, hogy ezt a gazdasági fejlődéshez vezető nagy lépést is az a legmagyarabb város tette meg, amely a sok idegen nemzetiséglakta hazában nemcsak a magyar érzelmeiben elsőségből, hanem a gazdasági haladás utjánai vezetéséből is részt kér magának.

Mély tisztelettel

Kelt Budapesten, 1911 szept. hó 25-én

a Nagyságos Polgármester Urnak

alázatos szolgálja

Kubik Gyula.

Hirek.

— **Kenézy Gyula dr. kitüntetése.** A hivatalos lap október 5-iki száma a következő legfelsőbb kéziratot közölte: „A személyem körüli miniszterium ideiglenes vezetésével megbízott magyar miniszterelnököm előterjesztésére dr. Kenézy Gyulának, a debreczeni bábaképezde igazgatójának, a közügyek terén teljesített szolgálatai elismerésül a magyar királyi udvari tanácsosi címet díjmentesen adományozom. Kelt Bécsben, 1911. évi szeptember 28-án. Ferencz József, gróf Khuen Héderváry Károly.“ *Kenézy Gyula* dr. kitüntetése osztatlan örömet keltett városunkban. Nem soroljuk fel érdemeit, mert mindnyájan ismerjük azokat. Egy munkás önzetlen élet jutalma ez a kitüntetés. Művelt elme, gazdag tudás és páratlan emberszeretet jellemzik Kenézy Gyula dr.-t. A szó nemes értelmében *egész ember*. Éppen azért mi is tisztelettel köszöntjük őt kitüntetése alkalmából, kívánva, hogy élete legyen ezentul is áldása a közügyeknek, melyeknek eddig is lelkes apostola volt. Vegye őt körül még nagyon soká családjának boldogságos szeretete és mindazok nagyrabecsülése, kik benne a férfierények ideálját tisztelik.

— **A másik királyi kézirat,** mely Csánky Viktor kir. tanfelügyelő királyi tanácsosi címerről szól, a következő: „Személyem körüli miniszterium ideiglenes vezetésével megbízott magyar miniszterelnököm előterjesztésére, a népoktatásügy terén szerzett érdemei elismerésül, *Csánky Viktor* hajdúvármegyei tanfelügyelőnek a királyi tanácsosi címet díjmentesen adományozom. Kelt Bécsben, 1911 szeptember 21-én. Ferencz József, gróf Khuen Héderváry Károly.“ A kitüntetés a tanügy egy nagyon érdemes és nagyrabecsült tagját érte, aki egy negyedszázad óta működik mint tanfelügyelő nagy eredményt feltűntető buzgalommal. Igaz tisztelettel ödvözlünk mi is kitüntetése alkalmából.

— **Pályázat.** A m. kir. honvédelmi miniszter ur az alábbi pályázati hirdetményt küldte Debreczen sz. kir. város közönségéhez. Budapest székesfőváros közönsége által boldog emlékeztető József főherceg ur ő cs. és kir. Fensége honvéd főparancsnokának 25 évfordulója alkalmából s annak emlékére, a m. kir. honvédség árvái részére, az illetőségre való tekintet nélkül, létesített alapítványi helyek közül jelenleg az Erzsébet leányárvaházban egy hely kerülhet betöltés alá, mely helyre ezennel pályázat hirdettek. Az árvaházba való felvétel kellékeikéig igazolandó: a) az, hogy a felvételt kért gyermek tényleg a m. kir. honvédség kötelékébe tartozott vagy tartozó apának törvényes leszármazója; b) a vagyontalanság; c) (félárvának) akik tudniillik apátlanok vagy anyátlanok, az életben levő szülő vagyontalansága; d) hogy az árva 6. életévét már betöltötte és hogy 12-ik életévét még tul nem haladta; e) hogy ép testű és elméjü, a himlőn átesett, vagy ellene sikerrel beoltott. Az árva kor és szülők elhalálása hiteles anyakönyvi kivonattal, testi és elméleti állapot, himlőoltás és vagyontalanság közhatóságilag hitelesített orvosi és helyhatósági bizonyítvánnyal igazolandó. A kellően felszerelt bélyegtelen kérvények, melyekben a szülő vagy gyám neve, állása és lakhelye (város, megye, utolsó posta) is felemlítendő, a f. évi október hó 31-ig a m. kir. honvédelmi miniszterhez nyújtandók be, ahonnan Budapest székesfőváros hatóságához fognak küldetni és a kijelölési jog gyakorlása végett József főherceg ur ő cs. és kir. Fenségéhez fognak felterjeszteni. Az alapítványi hely az 1911—1912. tanév folyamán lesz betöltendő s a felvétel vagy fel nem vételről az árvák hozzátartozóit Budapest székesfőváros tanácsa hatósági uton fogja értesíteni.

15,726—1911.

Versenyárgyalási hirdetmény.

Debreczen sz. kir. város Tanácsa a Piacz-utca 26—28. számú telkeken emelendő városi bérház felépítésénél teljesítendő munkák elkészítésére nyilvános árlejtést hirdet.

1. A munkálatok a következők:

- I. Föld, kőműves és elhelyező munkák.
- II. Burkoló munkák.
- III. Kőfaragó munkák.
- IV. Vasszerkezeti munkák.
- V. Ács munkák.
- VI. Tetőfedő munkák.
- VII. Bádógos munkák.
- VIII. Asztalos munkák.
- IX. Padlózati munkák.
- X. Lakatos munkák.
- XI. Mázoló munkák.
- XII. Üveges munkák.
- XIII. Szobafestő munkák.
- XIV. Szobrász munkák.
- XV. Vizvezeték és csatornázási munkák.
- XVI. Központi fűtés.
- XVII. Megviz fejlesztő és szárító berendezés.
- XVIII. Szemétdobó berendezés.
- XIX. Porszívó berendezés.

2. Az árlejtésen csupán képesített és megfelelő ipari jogosultsággal bíró hazai iparosok vehetnek részt.

3. Ajánlatok tehetők: az összes munkákra, munkacsoportokra és egyes munkákra és pedig úgy, hogy a homlokzatnak úgy a diszesebb, mint az egyszerűbb kivételére külön ajánlat teendő.

3. A munkák a szerződés aláírása után azonnal megkezdendők és oly erővel végzendők, hogy az új bérház az 1912. évi november hó 1-vel teljesen elkészítve rendeltetés-szerű használatának átadható lehessen.

5. A tervek, költségvetés, vállalati feltételek a városi mérnöki hivatalban a hivatalos órák alatt (d. e. 8—1-ig) megtekinthetők és a munkákra és szállításokra vonatkozó összes általános és részletes feltételek, valamint az ajánlati űrlap 20 koronáért, az egyes munkákra vonatkozó részletes feltételek pedig az általános feltételek és az ajánlati űrlapal együtt 3 koronáért szerezhetők.

6. Ajánlattevő vállalkozó ajánlatával elismeri, hogy a vállalati általános és részletes feltételeket ismeri, azokat magára kötelezőknek elfogadja.

7. Ajánlattevők tartoznak a kiszolgált munkakivonatokban az egységárakat számokkal, az eredményezett végösszeget pedig a munkakivonatok végén számokkal és betűkkel feltüntetni. Az ajánlati űrlapon feltüntetendő, hogy az illető vállalkozó milyen munkanemre, vagy munkanemekre pályázik, valamint ezeknek a végösszege számokban és betűkben.

Csakis azok az ajánlatok fognak figyelembe vétetni, amelyek az eredeti munkakivonatok és ajánlati űrlapon tettek.

8. Az ajánlatok azon címzéssel, hogy: „Ajánlat a Piac-utca 26—28. számú városi bérház felépítésére“ legkésőbb folyó évi október hó 17-dik napjának délelőtt 10 óráig a polgármesteri hivatalnál nyújtandók be. Később beadott, távirati, vagy utóajánlatok nem fogadtatnak el.

A beérkezett ajánlatok ugyanazon nap délelőtt 11 órakor a városháza nagytanácstermében fognak nyilvánosan felbontatni.

9. Az ajánlattevők 250,000 korona végösszegig 5 százalék, azonfelül pedig 2 százalék biztosítékot tartoznak készpénzben, vagy óvadékképes értékpapirokban a város házipénztáránál a folyó évi október hó 16-dik napjának déli 12 órájáig letenni és az erről szóló elismervényt ajánlatukhoz csatolni.

10. A város fentartja magának azon jogot, hogy a beérkezett ajánlatok közül szabadon választhasson és hogy esetleg új árlejtést hirdethessen.

11. Az ajánlattevők ajánlataikkal a közszállítási szabályrendelet 25. §-ban körülírt végleges döntésig kötelezettségben maradnak.

Kelt Debreczen sz. kir. város tanácsának 1911. évi szeptember hó 26-dik napján tartott üléséből.

Városi tanács.

16,208—1911.

Árverési hirdetés.

A Piac-utcai házak ondódi földjén, Kossuth-utcai házak ondódi földjén, Kossuth-utcai házak ujosztásu, Piac-utcai házak ujosztásu, Péterfia-utcai házak ujosztásu, Csapó-utcai házak ujosztásu, Péterfia-utcai házak ondódi, Csapó-utcai házak ondódi, Hatvan-utcai házak ondódi és ujosztásu, Varga-utcai házak ondódi és ujosztásu földjén gyakorolható vadászati jog nyilvános árverés útján 1912. év aug. 1-től 1918. év angusztus hó 1-ig hasznóbérbe adása a városi Tanács által 16,208—1911. sz. határozattal elrendeltetvén, ezen árverésre határnapul a városház nagytanácsstermében 1911. év október hó 24-ik napjának d. e. 9 órája tüzetett ki; — mely árverésre az árverelni szándékozók azzal hivatnak meg, hogy az árverési feltételek előzőleg a városi számvevőségnél a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Kelt Debreczen sz. kir. város Tanácsának 1911. évi szeptember hó 25-én tartott üléséből.

A városi Tanács.

16,214—1911.

Árverési hirdetmény.

A város tulajdonát képező Stenczinger-féle ház ondódi földjének nyilvános árverésen hasznóbérbe adása a Városi Tanács 16,214—1911. sz. t. határozattal elrendeltetvén, ezen árverésre határnapul a városház nagytermében 1911. évi október hó 11-dik napjának d. e. 9 órája tüzetett ki, miről az árverelni kívánók azzal értesittetnek, hogy az árverési feltételek a városi számvevőségnél a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Kelt Debreczen sz. kir. város Tanácsának 1911. évi szeptember hó 25-én tartott üléséből.

A Városi Tanács.

„Ős Debreczen.”

Elbeszélések Debreczen multjából.

Irtta: **Koncz Ákos.**

A fővárosi és vidéki sajtó a legnagyobb elismeréssel emlékezett meg ezen kötetről, mely Debreczen multját rajzolja meg megfigyelő tollal.

Ára **3 korona.**

Tisztviselőknak, tanároknak, tanítóknak, nyilvános könyvtáraknak, egyleteknek és tanulóknak 2 kor. o o

Kapható a szerzőnél:

Városház, földszint, 7-ik számú ajtó (közlevéltár.)

Alapított 1561.

Telefon: 270.

« DEBRECZEN SZAB. KIR. VÁROS » KÖNYVNYOMDA-VÁLLALATA. (VÁROSHÁZÉPÜLET, KOSSUTH-UTCA.)

A modern technika legújabb vívmányaival felszerelve, készít mindenféle nyomtatványokat a legegyszerűbbtől a legdiszesebbig, jutányos ár mellett. ☺☺☺☺☺

Meghívók, eljegyzési kártyák, üzleti nyomtatványok, körlevelek a legizlésesebben állíttatnak ki. — Vidéki megrendeléseket gyorsan és pontosan eszközöl. ☺☺☺

Tartós betüéreből készült tömöntvényekkel helybeli és vidéki nyomdákknak, könyvkötőknek jutányos árért rövid idő alatt szolgálunk.